

LES 1 Inleiding – voorbeeldverhaal Stacey - analyse verhaallijn Stacey

Les Week	Timing	Onderwerp	Didactische tips	Materiaal
Les 1 	5'	Voor de schrijftraining begint, krijgen de lln. info over het doel en het nut: - Ze werken mee aan een onderzoeksproject van Hogeschool VIVES. “Net zoals je moet trainen om een betere hockeyer of turner te worden, moet je ook trainen om een betere schrijver te worden. En dat zullen we de komende weken doen.” - In totaal zijn er drie delen in de training: eentje in het vijfde en twee in het zesde leerjaar. - Het is dus de bedoeling dat ook volgend jaar - in het zesde leerjaar - verder getraind wordt, zodat de lln. schrijfklaar zijn voor het secundair onderwijs. De schrijftraining start met een boek, dat verpakt en verstopt ligt in de klas. Door dit boek te bekijken, leren lln. geleidelijk aan om zelf een boeiend verhaal te schrijven. <i>In deze eerste les maken de leerlingen kennis met Stacey, een van de ettertjes uit het boek ‘De grootste ettertjes van de wereld’. De leerlingen luisteren naar het verhaal en leiden samen met jou de verhaallijn, die zo typisch is voor de ettertjesverhalen, af. Hetzelfde doen ze in les 2 in groep, bij een tweede ettertjesverhaal. Op die manier zien de lln. dat structuur en verhaallijn belangrijk zijn om (zelf) een grappig of boeiend verhaal te schrijven.</i>		

		<u>LES 1 Inleiding – voorbeeldverhaal Stacey - analyse verhaallijn Stacey</u> 5' Zoek het boek. Verstop het boek ergens in de klas. Maak de lln. vervolgens warm door te vertellen dat er een cadeautje verstopt ligt, en dat zij het mogen zoeken. Vertel ook, indien dat nog niet gebeurd is, dat ze mee zullen werken aan een schrijftraining van VIVES Hogeschool (zie hierboven). Inleiding boek. Toon het boek en leid het in. <i>Mogelijke vragen daarbij: 'Wie kent dit boek?', 'Waarover gaat het?' 'Wie kent de schrijver?' Ziet het er volgens jullie een leuk boek uit? Waarom?</i> 15' Introductie ettertje 'Superster Stacey'. Laat in het boek de prent van 'Superster Stacey' zien, en laat de kinderen raden waarover dit verhaal zou kunnen gaan. Door dit te doen, stimuleer je de betrokkenheid. <i>Mogelijke vragen daarbij: 'Wat zal typisch zijn voor dit ettertje?', 'Wat valt op aan de prent?' 'Hoe ziet ze eruit?' 'Wat staat op haar T-shirt?'</i> 5' Verhaal 'Superster Stacey'. Lees pag. 62-67 voor tot aan de zin 'maar ondanks alles bleef ze geloven dat ze de beste zangeres van de wereld was'. De rest van het verhaal vertel je aan de hand van de prenten in de presentatie. Je maakt hier dus een combinatie van voorlezen en vertellen. Het eerste deel van het verhaal en de prenten hebben de lln. in hun bundel staan. 10' Interactie na het lezen. Koppel door vragen te stellen terug naar de verwachtingen (van voor het lezen). Dat verhoogt opnieuw de betrokkenheid.		Boek, PowerPoint, leerlingenbundel, kopieën van de vier andere ettertjesverhalen Leerlingenbundel 1 Leerlingenbundel 2
--	--	--	--	---

	<i>Mogelijke vragen daarbij: ‘Klopten jullie verwachtingen?’, ‘Vind je dit een echt ettertje?’, ‘Waarom?’</i> Doel van de activiteit. Vertel de leerlingen dat zij binnenkort een eigen ettertjesverhaal zullen schrijven. Het is dus zinvol om te onderzoeken hoe de auteur David Walliams dit aangepakt heeft (om zo inspiratie op te doen). Bespreek ook wat jullie met de ettertjesverhalen zullen doen. Worden die gebundeld in een echt boek? Gaan jullie voorlezen in de andere klassen? Een exemplaar opsturen naar de auteur in Engeland misschien? Verhaallijn afleiden (Ikr. en Iln.). Bekijk in een eerste stap de opbouw van het verhaal. Zo ontdek je de specifieke opbouw van verhalen. Die structuur gebruik je ook als je schrijft. Beklemtoon dit. Projecteer de dia met de blanco verhaallijn op het bord en vat het verhaal met de kinderen samen. Laat de prenten op de juiste plaats leggen. Zo komt de verhaallijn tot stand. Benoem de grote delen van het verhaal als inleiding, midden en slot en bespreek wat er in elk van die delen gebeurt. De Iln. vullen ondertussen het kader in de bundel in. Model waar nodig hoe je dit doet. De oplossing hiervan vind je in de sleutel van de leerlingenbundel. Verhaallijn afleiden (Iln. in groep). Deel de leerlingen op het einde van de les in groepjes van vier in. Elk groepje leest als huiswerk of in het leeskwartiertje een ander verhaal uit <i>De grootste ettertjes van de wereld 2</i>. - Gore Griselda - Strijdvaardige Simon - Neenee Noë - Bedorven Brad Geef de volgende leesopdracht mee: “Wat vind jij van dit nieuwe ettertje?” of: “Wat vind je leuk of boeiend aan dit verhaal?”	DIFFERENTIATIE Streef bij die verdeling heterogene groepjes na (taalsterk – taalzwak). TAALSTEUN Geef voor het lezen het leesdoel mee (= strategie): je zal na het lezen polsen naar hun ervaring “Wat vind je van dit nieuwe ettertje?” (of concreter: “Wat vind je goed gevonden, leuk, boeiend enz.”?)	Powerpoint dia 2 + dia 3 (CS) Leerlingenbundel 3 Leerlingenbundel 4 Leerlingenbundel 5 Vier verhalen: - Gore Griselda - Strijdvaardige Simon - Neenee Noë - Bedorven Brad Zorg voor een kopie van één verhaal per leerling. De verhalen vind je ook op de website onder ‘Schrijfpakket’.
--	---	---	---

--	--	--	--	--

Deze les maakt deel uit van het onderzoeksproject Schrijven op school. Vul je na deze les volgend vragenlijstje in?

<https://forms.office.com/r/2psSbs1yMc>

Op die manier verzamelen we ervaringen die ons toelaten het project bij te sturen.

LES 2 Toepassen en analyseren verhaallijn in andere voorbeeldverhalen

Les 2 	50'	<i>In deze les analyseren de lln. in groep (en niet meer samen met jou) de verhaallijn uit een tweede ettertjesverhaal. Ze komen m.a.w. via coöperatief leren tot de opbouw van de verhaallijn. Vervolgens formuleren ze wat ze nog goed vonden aan hun verhaal bv. bepaalde woorden, leuke prenten, grappige gebeurtenissen enz. Ook die elementen zullen ze in hun eigen ettertjesverhaal kunnen gebruiken. Op het einde van de les mag ieder groepje zijn of haar ettertjesverhaal kort terugkoppelen aan de rest van de klas.</i> <u>LES 2 Toepassen en analyseren verhaallijn in andere voorbeeldverhalen</u> Terugkoppeling leeservaring en samenvatting nieuwe ettertjes. Laat de lln. in hun groepje van vier de eerste leeservaringen uitwisselen. Je had voor het lezen al een leesopdracht meegegeven: “Wat vind je van dit nieuwe ettertje?” of “Wat vind je leuk of boeiend aan dit verhaal?” Laat ze dit nu bespreken. Deel ondertussen per groepje zes prenten uit, en vraag om a.d.h.v. die prenten het verhaal samen te vatten. De lln. leggen de prenten in chronologische volgorde en vertellen m.a.w. het verhaal nog eens aan elkaar. Indien nodig lezen ze een stukje van het verhaal opnieuw. Opbouw verhaallijn nieuwe ettertjes. De leerlingen vatten het verhaal samen op de blanco verhaallijn in hun bundel. Twee lln. zijn verantwoordelijk voor het samenvatten van deel A (inleiding en midden met voorbeelden). De twee andere lln. vatten deel B samen (grootste verhaal uit het midden en het slot).	De leerlingen brengen hun verhaal mee naar de klas. De leerkracht geeft elk groepje 6 prenten die bij het verhaal horen. DIFFERENTIATIE Kies opnieuw voor heterogene groepjes.	Leerlingenbundel, kopieën van de vier andere ettertjesverhalen, prenten van de verhalen digibord met prenten van de ettertjes Leerlingenbundel 5 Losse prenten als bijlage Leerlingenbundel 6
--	-----	--	---	---

   	Nadien leggen ze deel A en deel B samen en gaan ze in gesprek over het verhaal. Naast een verhaallijn, zorgen nog andere elementen ervoor dat een ettertjesverhaal grappig is. Wat precies? LIn. denken hierover na en noteren minimum twee elementen in hun bundel. <i>Mogelijke antwoorden zijn: toffe en grappige gebeurtenissen, leuke prenten, variatie in lettertype, mooie omschrijvingen en goed gekozen woorden (bijvoeglijke naamwoorden en werkwoorden bijvoorbeeld).</i> Sta bewust stil bij deze lesfase. De kenmerken die lIn. hier ontdekken en die je hier bespreekt, vormen later de tekstcriteria voor hun eigen ettertjesverhaal (en ook deels jouw evaluatiecriteria). Klassikaal gesprek over de ettertjesverhalen. Per verhaal komt er een lIn. naar voor die het verhaal op basis van de verhaallijn vertelt. Zo worden de vier verhalen overlopen en zien de lIn. dat de verhaallijn altijd dezelfde is. Heb je tijd over? Vijfminutenopdracht 1 (kan ook op een ander moment van de dag). Veel schrijfkansen helpen je om te groeien. De vijfminutenopdrachten zijn een kans om extra schrijfmomenten in te bouwen.	De leerlingen vullen de blanco verhaallijn in voor hun verhaal. Dit mag gerust via korte kernwoorden. Via het digibord kunnen de leerlingen de prenten in de blanco verhaallijn schuiven.	Powerpoint dia 4-12 Extra: vijfminutenopdracht 1
--	---	---	--

Deze les maakt deel uit van het onderzoeksproject Schrijven op school. Vul je na deze les volgend vragenlijstje in?

<https://forms.office.com/r/R3A4G9ppxf>

Op die manier verzamelen we ervaringen die ons toelaten het project bij te sturen.

LES 3 Het schrijfproces: deel 1

Les 3	5'	<i>In deze les starten de leerlingen met het schrijven van hun eigen ettertjesverhaal. Ze doorlopen de verschillende fasen van het schrijfproces: eerst brainstormen en selecteren ze a.d.h.v. een graphic organizer, en daarna schrijven ze individueel en (indien mogelijk) digitaal hun verhaal uit.</i> <u>LES 3 Het schrijfproces: deel 1</u> Voor het schrijven nog dit: Leg uit dat schrijven een proces is. In een eerste stap ga je brainstormen en materiaal verzamelen, dan selecteren en daarna pas uitschrijven en reviseren. Verwijs eventueel naar een stappenplan uit de taalhandleiding. Let op: schrijven is motiverend als het doel duidelijk is. Begin de les dus met het doel van de schrijfo opdracht, namelijk: zelf een ettertje schrijven, en dus lezers amuseren, ontspannen. Bespreek ook wat jullie ermee zullen doen. Bijvoorbeeld: "Alle nieuwe verhalen zullen worden opgenomen in een prentenboek. Dit boek zullen we opsturen naar de auteur of opnemen in de klasbibliotheek." Leerlingen houden dus goed voor ogen dat ze uiteindelijk de lezers zullen boeien, hen doen lachen enz. Daarmee moeten ze rekening houden tijdens het schrijven (= schrijfdoel).	DIFFERENTIATIE a) Misschien zijn bepaalde lln. heel goed in het schrijven, en kan je hier aan tempodifferentiatie doen. Laat ze (individueel) brainstormen en schakel sneller over naar het schrijven in het digitaal document. Eventueel kan je hen de opdracht geven om, als ze klaar zijn, een flap te bedenken voor het boek. Laat ze de originele flap	Leerlingenbundel, laptops (je zet de bestanden best vooraf klaar), indien dat er is: een stappenplan 'schrijven' uit je taalmethode, taalsteun les 3 de website Het GoogleDocs-bestand waarin de lln. zullen schrijven, vind je terug op de website https://vivesweb.be/taalsterkschrijvenopschool/
 	15'	In de brainstormfase bedenk je zoveel mogelijk ideeën. Hoe meer ideeën je hebt, hoe leuker je tekst zal worden. Bij het selecteren ga je je ideeën ordenen. We hebben hiervoor een handig instrument dat ons helpt bij het brainstormen (zie bundel p. 12). Vergeet tot slot het doel niet: de lezer		
				

	5'	ontspannen. Brainstorm: eigen ettertje en straffe gebeurtenissen. De leerlingen brainstormen per twee in hun bundel op p. 12 over hun ettertje, en over wat dat ettertje allemaal doet.	bekijken ter inspiratie. Kunnen ze ook een wervend tekstje bedenken, of een brief schrijven, zoals in het originele boek? Je kan er ook voor kiezen om die lln. andere lln. te helpen bij het schrijven of brainstormen.	Leerlingenbundel 7
	25'	Kies voor heterogene duo's en begeleid de brainstorm. Loop rond, observeer en stimuleer door extra vragen te stellen. <i>Mogelijke vragen zijn: Hoe ziet je ettertje eruit? Hoe klinkt het? Welke woorden gebruikt het? Hoe ruikt je ettertje? Waar woont je ettertje?</i> Taalzwakke kinderen kan je extra taalsteun geven door hen te laten kiezen uit een lijstje met irritante dingen. Selecteren. Laat leerlingen de leukste kenmerken en de spannendste avonturen selecteren door de vakjes en wolkjes te kleuren of te omcirkelen. Wijs erop dat de gebeurtenissen telkens straffer moeten worden. Het strafste verhaal wordt later gebruikt om uitgebreider te beschrijven. Geef deze informatie al duidelijk mee. Uitschrijven. De leerlingen beschrijven individueel hun ettertje en twee of drie straffe voorbeelden. De strafte houden ze voor later. Bepaal welke ondersteuning er aan welke leerling geboden wordt. Schrijvers die ondersteuning nodig hebben, kan je bijvoorbeeld laten piepen in het originele boek. Hoe heeft de auteur het daar aangepakt? Met welke zin begon hij? Laat de lln. ook inspiratie opdoen in het Stacey-verhaal in hun bundel. Je kan ook gewoon zelf feedback geven of vragen stellen om het uitschrijven te vergemakkelijken. Zorg tijdens deze schrijfstap voor vluchtige feedback. Dat betekent dat je bij het schrijven feedback geeft en zo het schrijfproces ondersteunt. Toon tekstfragmenten van leerlingen en sta stil bij:	b) Leerlingen die onvoldoende Nederlands beheersen, kan je de opdracht geven om bijvoorbeeld een paspoort of een poster te maken van hun ettertje.	Bijlage taalsteun les 3 (onderaan deze lesfiche)
				
				
				
				
				

		- De INHOUD - Ideeën uit brainstorm: welke zijn goed gevonden? - De VORM - Goed gevormde zinnen: volledige zinnen, hoe korte zinnen aan elkaar hangen... Bespreek waarom zinnen vlotte zinnen zijn en hoe je zinnen verder kan aanpassen en kan aanvullen. Zorg op die manier voor hands-on ondersteuning en weet dat een gevoel van competentie leerlingen helpt bij het schrijven. Weet dat schrijven ondersteund door digitale tools (zoals bv. Google Docs/Classroom) je helpen om snel voorbeeldzinnen te verzamelen en te projecteren. Het is belangrijk dat kinderen voldoende tijd krijgen om hun eigen eerste versie rustig uit te schrijven. Desnoods kunnen ze hieraan thuis verder werken of op een vrij momentje in de week.	TAALSTEUN Laat taalzwakke lln. Of lln. Voor wie brainstormen moeilijker is, kiezen uit een lijstje met irritante dingen	
---	--	--	---	--

Bijlage taalsteun

Taalsteun bij leerlingbundel 7

Ik vind het heel vervelend als iemand:

- heel wild is, en andere kinderen pijn doet
- doet alsof hij of zij heel slim is (slimmer dan alle andere kinderen bijvoorbeeld)
- de hele tijd liegt
- zegt dat alles wat hij of zij doet veel beter of groter is
- de hele tijd snoept, en ongezonde dingen eet en drinkt
- altijd en overal te laat komt
- heel slordig is, en overal dingen laat rondslingeren of morst
- altijd alles alleen wil doen
- alleen aan zichzelf denkt: 'ikke ikke ikke, en de rest kan stikken'
- constant twijfelt
- veel meer geld uitgeeft dan hij bezit, constant dingen koopt bijvoorbeeld
- niet stopt met praten, de hele tijd babbelt (en niet luistert naar anderen)
- nooit iets zegt
- overgevoelig is en heel snel weent

Deze les maakt deel uit van het onderzoeksproject Schrijven op school. Deze les observeren we graag.

Film je in één of meerdere klassen op school ook volgende lesfasen:

- de brainstorm van een van de duo's
- de lesfase waarin je zorgt voor vluchtige feedback

Op die manier verzamelen we ervaringen die ons toelaten het project bij te sturen.

LES 4 Taalbeschouwing: bijvoeglijke naamwoorden

Les 4				
	25'	<i>In deze les ervaren lln. hoe bijvoeglijke naamwoorden een tekst mooier, grappiger en vaak beter kunnen maken. Op basis van die inspiratie kunnen ze nadien hun eigen verhaal 'pimpen'. Tot slot geven de lln. feedback op de schrijfsels van hun buur.</i>		
	15'	<u>LES 4 Taalbeschouwing: bijvoeglijke naamwoorden</u>		
	10'	<u>Taalbeschouwing: bijvoeglijke naamwoorden</u> Op basis van deze input bedenken de lln. een passende naam voor hun ettertje. Ze noteren de nieuwe naam ook op hun brainstormfiche.		Leerlingenbundel, eventueel: vijfminutenopdracht, digitale schrijfmgeving
		Je kan hier taalsteun bieden: • Laat leerlingen synoniemen opzoeken in een woordenboek. Enkele voorbeelden zijn: https://puzzel.woordenboek.nu/woordenboek/synoniemen/ https://www.mijnwoordenboek.nl/synoniemNL.php. • Meertalige leerlingen hebben misschien meer ideeën in hun moedertaal. Laat ze dan de vertaalwebsite deepl.com gebruiken.		Leerlingenbundel 8
		Loop rond en kijk of je kinderen kan helpen om samen tot bepaalde bijvoeglijke naamwoorden te komen.		
		Er bestaan lijstjes met bijvoeglijke naamwoorden. Kinderen kunnen die ter inspiratie online opzoeken. Let wel: soms zijn die lijsten heel ruim.		
		<u>Zelfevaluatie en herschrijven tekst</u>		- Extra: Grijp in deze week naar vijfminutenopdracht 2. Op die manier ga je nog eens extra aan de slag met de kennis over bijvoeglijke naamwoorden. Denk bv. aan de opdracht over hoe je tekst anders kan laten klinken als je andere bijvoeglijke naamwoorden toevoegt.

		Sta opnieuw stil bij schrijven als een proces. Schrijven is herlezen, aanpassen, herschrijven tot je tevreden bent. Dat dit niet van de eerste keer het geval is, is normaal.		
		Laat leerlingen hun tekst nalezen en herschrijven. Laat hen nadenken over of en hoe hun tekst ervoor zorgt dat het ettertje op een leuke manier beschreven wordt en je lezer het dus leuk zal vinden om je tekst te lezen. Laat leerlingen bijvoeglijke naamwoorden toevoegen zonder daarbij te overdrijven. Wijs daar ook op. Het is niet de bedoeling dat elke zin aangevuld wordt. De bijvoeglijke naamwoorden moeten gepast en goed gekozen zijn.		
		<u>Peerfeedback</u>		
		Geef leerlingen toegang tot elkaars tekst. De kinderen lezen elkaars versie en geven elkaar voor een eerste keer feedback:		
		Ze geven één duidelijke pluim aan hun duopartner (over het tekstje en over de naam) en ze omcirkelen of duiden twee bijvoeglijke naamwoorden aan die ze heel mooi vinden. Hierbij houden ze het uiteindelijke doel goed voor ogen: de lezer boeien.		
		Ondersteun taalzwakke leerlingen door startzinnen te geven.		
		• Ik vind het leuk aan jouw verhaal dat ... • Ik moest lachen toen ik las dat ... • Dit spreekt mij aan in jouw verhaal: ... • Wat leuk dat je	TAALSTEUN Geef taalzwakkere lln. startzinnen voor de pluim.	Digitale schrijfovomgeving

Deze les maakt deel uit van het onderzoeksproject Schrijven op school. Vul je na deze les volgend vragenlijstje in?

<https://forms.office.com/r/Q2bkGskLtB>

Op die manier verzamelen we ervaringen die ons toelaten het project bij te sturen.

Les 5 	30'	<i>In deze les krijgen de lln. tijd om hun tekst op basis van de gegeven feedback aan te passen. Ze herschrijven m.a.w. hun eerste deel. Eens ze dat gedaan hebben, beginnen ze aan de brainstorm voor hun tweede deel nl. de climax en ontknoping.</i> <u>LES 5 Herschrijven vanuit feedback</u> <u>Zorg voor vluchtige feedback.</u> Neem de teksten van de leerlingen door, zonder bij elke tekst gedetailleerde feedback te noteren. Als bepaalde fouten regelmatig terugkomen, dan kan je daar de aandacht op vestigen. Denk bv. aan ideeënrijkdom, tekstopbouw, directe rede, hoofdletters, interpunctie, herhaling (tip: gebruik verwijs- en signaalwoorden), spellingfouten (tip: gebruik een woordenboek of de spellingchecker). Deze vluchtige feedback is een vorm van tussentijdse, klassikale feedback en ondersteunt het schrijfproces van kinderen. Differentiatie: Als de teksten al vrij goed zijn, dan kan je deze fase overslaan, en meteen naar de brainstorm overgaan. <u>Herschrijven omschrijving en straffe gebeurtenissen</u> Kinderen krijgen tijd om wat ze tot nu toe schreven op basis van de input te verrijken of herschrijven. Wijs opnieuw op schrijven als een proces van plannen, formuleren en reviseren. Kinderen die sneller klaar zijn, kunnen hun ettertje vormgeven (zie laatste pagina in het bundeltje). <u>Brainstorm climax en ontknoping</u> Geef leerlingen de tijd om de climax uit te werken. Ze brainstormen individueel aan de hand van het brainstormschem of de graphic organizer in het bundeltje op p. 12.	DIFFERENTIATIE Als de teksten al vrij goed zijn, dan kan je deze fase overslaan, en meteen naar de brainstorm overgaan.	Leerlingenbundel, digitale schrijfmgeving, eventueel stappenplan 'schrijven' uit de handleiding Leerlingenbundel 9
---	------------	---	--	--

		Laat leerlingen na de individuele brainstorm uitwisselen met hun duopartner. Hoe ziet het vervolg eruit? Maak gebruik van de duo's uit les 3. Die duopartner brainstormde ook mee over het begin van het verhaal. Laat leerlingen nadenken over volgende vragen: Welk detail zou je nog toevoegen bij de verschillende rubrieken? Wat maakt mijn verhaal nog boeiender en leuker? Beklemtoon dat je hier opnieuw start met de eerste fase van het schrijfproces. Je denkt na en verzamelt ideeën voor je schrijft. Als die brainstormfase erop zit, mag je uiteraard starten met de schrijffase.		Maak gebruik van het stappenplan uit je taalmethode.
---	--	--	--	---

Deze les maakt deel uit van het onderzoeksproject Schrijven op school. Deze les observeren we graag.

Film je in één of meerdere klassen op school ook volgende lesfasen:

- de lesfase waarin je zorgt voor vluchtige feedback
- de uitwisseling over de brainstorm van een van de duo's

Vul je na deze les volgend vragenlijstje in?

<https://forms.office.com/r/cMBY0cQgRJ>

LES 6 Taalbeschouwing: rijke werkwoorden en het schrijfproces: deel 2

Les 6	20'	<i>Naast bijvoeglijke naamwoorden maken ook 'rijke werkwoorden' een tekst mooier. In deze les leren de lln. wat die 'rijke werkwoorden' precies zijn, en zoeken ze er voor hun eigen ettertjesverhaal. Die gebruiken ze tijdens het uitschrijven van deel 2.</i> <u>LES 6 Taalbeschouwing: rijke werkwoorden en het schrijfproces: deel 2</u>		
 	30'	<u>Taalbeschouwing: loperwerkwoorden vermijden</u> Sta stil bij het belang van een rijke woordenschat. Heel precies benoemen en omschrijven helpt om goede teksten te schrijven. Dat is zeker het geval als je werkwoorden onderzoekt. Je vermijdt immers steeds dezelfde werkwoorden en kan een lezer heel nauwkeurig vertellen wat er gebeurt. Onderzoek het verhaal van Stacey en ga op zoek naar hoe David Walliams speelt met werkwoorden. Maak gebruik van het tekstfragment uit Leerlingenbundel 2. Laat leerlingen eerst in duo's op zoek gaan naar precieze werkwoorden en mogelijke alternatieven voor zingen en vragen. Laat de duo's uitwisselen om meer en andere precieze werkwoorden te bedenken. Merken ze hoe er verschillende mogelijkheden bestaan? Bespreek de mogelijkheden. Kunnen ze allemaal? Zeggen alle werkwoorden precies hetzelfde? Benoem die werkwoorden als rijke, precieze werkwoorden en wijs erop dat je op die manier loperwerkwoorden, weinig zeggende werkwoorden die altijd en overal kunnen, kan vermijden. Laat leerlingen individueel op zoek gaan naar de alternatieven voor zeggen en roepen in de volgende oefening. Observeer welke leerlingen er gemakkelijk in	DIFFERENTIATIE Laat lln. die sneller klaar zijn het tweede kadertje op p. 20 invullen. Om die oefening te maken, hebben ze het boek 'De grootste ettertjes van de wereld 2' nodig.	Leerlingenbundel, digitale schrijfmgeving Leerlingenbundel 10

 		slagen om alternatieven te bedenken en welke leerlingen een minder rijke woordenschat hebben. Laat leerlingen op zoek gaan in het fragment Strijdvaardige Simon. Welke rijke en precieze werkwoorden als alternatief voor lopen vinden de leerlingen daar? Laat leerlingen individueel nadenken over hun eigen verhaal. Wat is er typisch voor hun eigen ettertjes? Wat doet dat ettertje allemaal en hoe kan je die acties omschrijven? Laat leerlingen per twee overleggen, uitwisselen en aanvullen. Ondersteun leerlingen bij het schrijven en zoom in op het belang van goed gekozen woorden. Bespreek hoe je door 'precieze werkwoorden' te gebruiken je tekst boeiender en rijker kan maken. Iets gelijkaardigs deden we al in de les rond bijvoeglijke naamwoorden. <u>Uitschrijven climax en ontknoping</u> Nadenken over taal helpt leerlingen om betere schrijvers te worden. Laat leerlingen nu aan de slag gaan met hun eigen tekst. In de vorige brainstormden ze over de climax en de ontknoping. Die tekst kunnen leerlingen nu uitschrijven. Wijs leerlingen op het belang van rijke taal: precieze werkwoorden en bijvoeglijke naamwoorden. Lees en ondersteun het schrijven, zowel klassikaal als een-op-een. Stel vragen en denk samen na over hoe je tot betere teksten komt. Toon hardop denkend voor hoe je zinnen aanpast en de taal rijker maakt of hoe je zinnen met elkaar combineert. Verwoord hoe tekst(fragmenten) voor jou als lezer overkomen. Laat leerlingen nadenken over hoe hun zinnen klinken. Zijn die duidelijk en kan een lezer snappen wat ze bedoelen? Voorzie voorbeeldzinnen en maak zo duidelijk hoe leerlingen iets kunnen formuleren. Laat leerlingen feedback vragen aan elkaar. Laat ze tussentijds even lezen en bespreken, alternatieven bedenken voor elkaars zinnen en suggesties formuleren.	TAALSTEUN Help minder taalvaardige kinderen bij het zoeken naar precieze werkwoorden. Je kan ze eventueel opnieuw synoniemen laten opzoeken. Lkr. heeft oog voor een rustige en stimulerende schrijfomgeving	Leerlingenbundel 11 Digitale schrijfomgeving
--	--	---	---	--

		Zorg dus ook tijdens deze schrijfstap voor vluchtige feedback. Dat betekent dat je bij het schrijven feedback geeft en zo het schrijfproces ondersteunt. Toon tekstfragmenten van leerlingen en sta stil bij: - De INHOUD - Ideeën uit brainstorm: welke zijn goed gevonden? - De VORM - Goed gevormde zinnen: volledige zinnen, hoe korte zinnen aan elkaar hangen... Bespreek waarom zinnen vlotte zinnen zijn en hoe je zinnen verder kan aanpassen en kan aanvullen. Zorg op die manier voor hands-on ondersteuning en weet dat een gevoel van competentie leerlingen helpt bij het schrijven. Weet dat schrijven ondersteund door digitale tools (zoals bv. Google Docs/Classroom) je helpen om snel voorbeeldzinnen te verzamelen en te projecteren.		Extra: vijfminutenopdracht 3
---	--	--	--	-------------------------------------

Deze les maakt deel uit van het onderzoeksproject Schrijven op school. Deze les observeren we graag.

Film je in één of meerdere klassen op school ook volgende lesfasen:

- de lesfase waarin je het schrijven ondersteund en hardop denkend voordoet hoe je teksten aanpast
- de lesfase waarin leerlingen elkaar feedback geven en suggesties formuleren (je kan kleine groepen apart filmen).

Op die manier verzamelen we ervaringen die ons toelaten het project bij te sturen.

LES 7 Het schrijfproces: herschrijven deel 2 na feedback

Les 7		Deze les staat in het teken van ‘herschrijven vanuit feedback’. De lln. evalueren zichzelf, hun buur én krijgen ook van jou richtlijnen voor het herschrijven van hun ettertjesverhaal.		
	20'	<u>LES 7 Het schrijfproces: herschrijven deel 2 na feedback</u>		Leerlingenbundel, digitale schrijfomgeving
	30'	<u>Zelfevaluatie</u> Leerlingen herlezen hun climax en ontknoping en vullen een checklist in. Bespreek de checklist en wijs op de evaluatiecriteria. De evaluatiecriteria zijn de aandachtspunten uit de vorige lessen. Wijs hier bewust op het belang van taal. Straks publiceer je de tekst. Vertrouwel je lezer en vermijd taalfouten. Nadien krijgen leerlingen tijd om te herschrijven en beide delen op elkaar af te stemmen. Laat leerlingen de tekst uit de schrijfkaders kopiëren en samenvoegen. Gebruik de vragen uit de checklist om in gesprek te gaan met je leerlingen. Let op de kleuren die leerlingen kozen. Ben je het eens met hun keuze? Slagen je leerlingen erin om hun schrijfvaardigheid juist in te Schatten? Sta – zowel een-op-een als klassikaal – stil bij zinnen, rijke en juiste taal. Toon hardopdenkend voor hoe jij als ervaren schrijver zinnen zou aanpassen. Denk ook samen na over de inhoud. Is de beschrijving duidelijk? Past alles bij hoe het ettertje zich zou moeten gedragen? Gebeuren er grappige of indrukwekkende zaken? Moet de naam van het ettertje nog worden aangepast? Zit het slot goed? Leert het ettertje een lesje? Toon ook hier hardopdenkend voor welke aanpassingen je nog zou doorvoeren.		Leerlingenbundel 12 Digitale schrijfomgeving

 	Wees selectief in je feedback. Kies doelbewust een beperkt aantal aandachtspunten. Helpt je feedback om van deze tekst een boeiende, grappig verhaal te maken? Misschien is het wel te ambitieus om aan de slag te gaan met elk van de criteria uit de checklist. Durf dan ook focus op een beperkt aantal insteken. Daag leerlingen uit om mee na te denken over specifieke zinnen en passages. Formuleer dus motiverende feedback waar ze iets mee kunnen. Hoe kan je hier, in deze zin(nen), je tekst aanpassen? Wees ook behulpzaam en model voldoende snel hoe jij dat zou aanpakken. <u>Peerevaluatie</u> Wijs erop dat medeleerlingen de allereerste lezers van het verhaal zijn. Laat leerlingen elk een verhaal van een medeleerlingen lezen en feedback geven op basis van een criteriarooster. Laat de peers in gesprek gaan over de evaluatie. Daag leerlingen uit om hun antwoorden toe te lichten. Kunnen ze een voorbeeld geven van hun keuze voor ja of nee? Wat zouden ze veranderen of wat vonden ze net erg leuk? Ondersteun je leerlingen om dit op een opbouwende, respectvolle manier te doen. Laat leerlingen eerst vertellen wat ze erg leuk vonden aan de tekst van hun medeleerlingen. Laat ze daarna iets opsommen wat ze zouden veranderen, liefst met een eigen suggestie van hoe ze dit precies zouden aanpassen? Op die manier daag je ze uit om specifieke en behulpzame feedback te geven.		
--	--	--	--

Deze les maakt deel uit van het onderzoeksproject Schrijven op school. Vul je na deze les volgend vragenlijstje in?

<https://forms.office.com/r/w4fXiS79tX>

Op die manier verzamelen we ervaringen die ons toelaten het project bij te sturen.

LES 8 Taalbeschouwing: lay-out

Les 8		<i>Wat heel sterk opvalt aan de ettertjesverhalen, is de lay-out. In deze les leren de lln. hoe je door zaken als lettertype, lettergrootte en tekeningen een tekst boeiender kan maken. Op basis van die input pimpen ze opnieuw hun verhaal. Op het einde van de les evalueren ze hun eigen schrijfproces en –product.</i> <u>LES 8 Taalbeschouwing: lay-out</u> <u>Taalbeschouwing: lay-out</u> Denk terug aan les 2. In die les dacht je samen met je leerlingen na over hoe de auteur ervoor zorgde dat zijn verhaal grappig en aantrekkelijk werd. Uiteraard zijn de avonturen van de ettertjes grappig, maar ook de lay-out speelt een belangrijke rol. Wat valt meteen op als je de teksten bekijkt? Ontdek samen dat beeldende elementen zoals afbeeldingen, lettertype, lettergrootte, lay-out... een tekst boeiender maken. Onderzoek samen met je leerlingen hoe David Walliams en Tony Ross dat aanpakten in <i>De grootste ettertjes van de wereld</i>. <u>Editeren van tekst</u> Op basis van de input rond lay-out geven de leerlingen hun verhaal vorm. Laat ze nadenken over lettertype, lettergrootte, lay-out... Slagen ze erin om beweging in woorden in de vorm weer te geven, kunnen ze prenten toevoegen? <u>Lezen van teksten + eindevaluatie</u> Geef je leerlingen de tijd om elkaars teksten te lezen en de eindevaluatie in te vullen. Hoe bliken ze terug? Laat leerlingen de bingo inkleuren, sterren uitdelen en noteren wat ze onthouden. Deze evaluatie zoomt in op product- en procesdoelen en draagt op die manier bij aan een brede evaluatie. Niet alleen de tekst zelf, maar ook het schrijfproces zijn van belang.		Leerlingenbundel, eventueel het boek Leerlingenbundel 13 Leerlingenbundel 14 Digitale schrijfmgeving
-------	--	--	--	--

 		Productdoelen: - Een toffe naam - Bijvoeglijke naamwoorden - Precieze werkwoorden - Een verhaal met twee of drie straffe voorbeelden - Een verhaal met een lesje - Passende lay-out Procesdoelen - Schrijven met ruimte voor overleg - Schrijven met ruimte voor feedback - Schrijven met verschillende schrijfstappen, zoals brainstormen De motivatiemeter brengt de schrijfmotivatie in kaart. Vonden je leerlingen dit een fijne schrijfp opdracht. Kunnen ze verwoorden wat ze fijn of minder fijn vonden? Na de les Zorg nu ook zelf voor een eindevaluatie. Maak hiervoor gebruik van de rubric of one. Deze rubric scoort een aantal product- en procescriteria en geeft aan wat leerlingen moeten kunnen, waar ze goed in zijn of waar ze nog in kunnen groeien. Daarnaast is er ook ruimte voor extra feedback. Belangrijk is dat je deze feedback formuleert vanuit je standpunt als lezer. Slaagden je leerlingen erin om het schrijfdoel te realiseren. Schreven ze een ontspannende tekst? Vergeet ook niet om teksten te bundelen en ze een plaats te geven in je klasbib. Of denk na over een voorleesmoment in je klas. Leeshoek, letterkoekjes en genieten maar!		
--	--	--	--	--

Deze les maakt deel uit van het onderzoeksproject Schrijven op school. Vul je na deze les volgend vragenlijstje in?

<https://forms.office.com/r/Nf4WLV5qPg>

Op die manier verzamelen we ervaringen die ons toelaten het project bij te sturen.

